

Με το βλέμμα στραμμένο προς τη λύση (2)

Στις σημαντικές παραμέτρους λύσης του Κυπριακού, για πολλούς η σημαντικότερη, είναι και ο παράγων ασφάλεια. Το θέμα αυτό είναι υψίστης σημασίας και για τις δυο πλευρές. Και στις δυο περιπτώσεις αντιμετωπίζεται σαν θέμα ανισομερών μεγεθών, όμως διαφορετικά το αντιλαμβάνεται η κάθε κοινότητα.

Το πώς αντιλαμβάνεται το θέμα της ασφάλειας η Ελληνοκυπριακή κοινότητα είναι περίπου γνωστό. Η στρατιωτική παρουσία της Τουρκίας στην Κύπρο και η συνεχής αναφορά στην επεκτατική πολιτική της Τουρκίας, έχουν δημιουργήσει όλες εκείνες τις προϋποθέσεις, ώστε να εμποδωθεί στο μέσο Ελληνοκύπριο, ένα αίσθημα ανασφάλειας που ενισχύθηκε και με τα διάφορα επεισόδια που συνέβησαν τα τελευταία χρόνια στη διαχωριστική γραμμή. Έτσι στο κείμενο που ακολουθεί, μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στην προσπάθεια να έλθει στην επιφάνεια το πως νιώθει και αντιλαμβάνεται το θέμα της ασφάλειας ο μέσος Τουρκοκύπριος.

Για τους Τουρκοκυπρίους το θέμα ασφάλεια τίθεται vis-a-vis των Ελληνοκυπρίων, που αποτελούν την πολυαριθμότερη και την οικονομικά ισχυρότερη κοινότητα, που δυνητικά όχι μόνο στρατιωτικά αλλά και οικονομικά, μπορεί να "υποδουλώσει" ή έστω να επικυριαρχήσει των Τουρκοκυπρίων. Κάτι τέτοιο συνέβαινε στο παρελθόν μέχρι το 74, όταν μόνο 2% του εξωτερικού εμπορίου βρισκόταν σε Τουρκοκυπριακά χέρια, ενώ σε μια τουριστική χώρα όπως την Κύπρο, το μοναδικό τουριστικό ξενοδοχείο τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας ήταν ο Βόσπορος, ένα μικρό ξενοδοχείο ενός αστέρος στην Κερύνεια, για να περιοριστούμε ενδεικτικά σ' αυτά τα δυό μόνο παραδείγματα.

Ακόμα η σχετική στρατιωτική ισχύς των Ελληνοκυπρίων vis-a-vis των Τουρκοκυπρίων - όχι ασφαλώς της Τουρκίας - είναι ένας άλλος δυνητικά κίνδυνος για τους Τουρκοκυπρίους, των οποίων η οποιαδήποτε στρατιωτική δύναμη είναι αμελητέα. Η Ελλάδα δε φαίνεται για τους Τουρκοκυπρίους να εμφανίζεται στο προσκήνιο ως κίνδυνος, προφανώς γιατί έχουν τη βεβαιότητα ότι το στρατιωτικό ισοζύγιο δυνάμεων κλείνει υπέρ της Τουρκίας.

Στα συνθετικά στοιχεία του παράγοντα ανασφάλεια για τους Τουρκοκυπρίους, θα μπορούσε κανείς να αναφερθεί και στην πολιτική δύναμη και συμπεριφορά των Ελληνοκυπρίων, που στο παρελθόν έτεινε να καταπιέσει και να μετατρέψει τους Τουρκοκύπριους σε πολίτες 2ης τάξης. Εξού και η από πλευράς Τουρκοκυπρίων εμμονή στην ισότητα και την αποδυνάμωση κατά το δυνατόν, των εξουσιών της μελλοντικής κεντρικής κυβέρνησης, όπου η παρουσία των Ελληνοκυπρίων μπορεί εξ' αντικειμένου να είναι εντονότερη και ισχυρότερη.

Όσο για την Ελληνοκυπριακή πλευρά, ο κίνδυνος καθόλου δεν προέρχεται από τους Τουρκοκύπριους αλλά καθαρά από την Τουρκία και τη στρατιωτική της κυρίως δύναμη, αφού μαζί με το Ισραήλ αποτελούν τις δυο στρατιωτικές υπερδυνάμεις της περιοχής. Είναι ριζωμένη στο μυαλό του μέσου Ελληνοκύπριου η εκτίμηση ότι, ανά πάσα στιγμή η Τουρκία μπορεί να πλήξει και πάλι την Κύπρο - τους Ελληνοκύπριους για να ακριβολογήσουμε - όπως έκαμε το 74 και προηγουμένως το 64. Η εκτίμηση αυτή ενισχύεται από το γεγονός ότι στο μέσο Ελληνοκύπριο η Τουρκία προβάλλει μια εικόνα επεκτατικών βλέψεων. Πρόκειται εδώ για μια αυστηρά στρατιωτική υπεροχή και όχι την ανασφάλεια που θα έπρεπε να δημιουργείται από τη σπουδαιότητα που αποκτά η Τουρκία στα πλαίσια των διεθνών συμφερόντων και των συμμαχιών της...

Όπως γίνεται αντιληπτό, από πλευράς Τουρκοκυπρίων ο παράγων ανασφάλεια δεν εδράζεται μόνο στην στρατιωτική υπεροχή των Ελληνοκυπρίων αλλά αφορά και στην οικονομία και τη συγκέντρωση της πολιτικής δύναμης στα χέρια της μεγαλύτερης κοινότητας ή ακόμα και ψυχολογικούς λόγους.

Βέβαια και στις δυο κοινότητες, τους παράγοντες που συνθέτουν την ανασφάλεια εκτρέφουν οι εμπειρίες του παρελθόντος - η περίοδος 64-74 για τους μεν και 74 και εντεύθεν για τους δε - τα εκατέρωθεν αρνητικά στερεότυπα και φυσικά και η άμετρη καχυποψία, που σιγά-σιγά δημιουργήθηκε στα τελευταία σαράντα χρόνια.

Θα πρέπει ευκαιριακά να τονισθεί ότι, αν είναι ένα πράγμα που βιώνουν από το 74 όλοι οι Τουρκοκύπριοι ανεξαιρέτως - μαζί και οι προοδευτικοί ή αυτοί που τρέφουν φιλικά αισθήματα προς τους Ελληνοκύπριους - είναι το αίσθημα ασφάλειας που τους δημιούργησε η παρουσία των Τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, ο διαχωρισμός και φυσικά και η αδυναμία των Ελληνοκυπρίων να τους "αγγίσουν", να τους επηρεάσουν αρνητικά και φυσικά να τους απειλήσουν. Αυτό το αίσθημα έχει καθολική ισχύ σ'ολόκληρη την Τουρκοκυπριακή Κοινότητα, ενώ είναι το μόνο ίσως θετικό στοιχείο που απολαμβάνουν οι προοδευτικοί, μη εθνικιστές Τουρκοκύπριοι μετά την εισβολή. Η συνειδητοποίηση αυτού του γεγονότος από μέρους του μέσου Ελληνοκύπριου είναι σημαντική, εξού και κάποιες Τουρκικές/Τουρκοκυπριακές απαιτήσεις που δεν γίνονται κατανοητές και κρίνονται από Ελληνοκυπριακής πλευράς ως αδιανόητες και παράλογες.

Πρόθεση εδώ είναι να δοθούν κατά το δυνατόν τα στοιχεία που συνθέτουν τον παράγοντα ασφάλεια για τους Τουρκοκύπριους αλλά και οι καταβολές τους. Δεν είναι ωστόσο πρόθεση να παραγνωριστούν τα στρατιωτικά συμφέροντα της Τουρκίας στη χώρα μας, τα οποία είναι υπαρκτά και τα οποία κατά την άποψή μας υπερακοντίζουν το οποιοδήποτε ενδιαφέρον για την ασφάλεια των Τουρκοκυπρίων.

Θα πρέπει ίσως να αναφερθεί ακόμα ότι, το πρόβλημα της ανασφάλειας των Τουρκοκυπρίων ενισχύεται και από τον αναλογικά μεγάλο αριθμό των αγνοουμένων της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας - λίγο πάνω από 800 - που στη μεγάλη τους πλειοψηφία δεν συνδέονται με τα γεγονότα του 74 αλλά την περίοδο που προηγήθηκε. Το πρόβλημα της ανασφάλειας εμπεδόθηκε από το γεγονός ότι, για λόγους σκοπιμότητας ή άλλους, το κράτος παρέλειψε να τιμωρήσει αυτούς που ευθύνονται για τους αγνοούμενους της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας.

Ακόμα αξίζει ίσως να αναφερθεί ότι, μια περίοδος δυσμενών διακρίσεων, όταν οι Τουρκοκύπριοι αποτελούσαν πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας και η διακυβέρνηση της χώρας βρισκόταν αποκλειστικά σε Ελληνοκυπριακά χέρια, δε βοήθησε να απαμβλυνθεί το θέμα της ανασφάλειας από πλευράς Τουρκοκυπρίων.

Όσον αφορά την Ελλάδα όπως ήδη αναφέρθηκε η οποιαδήποτε στρατιωτική της δύναμη δε φαίνεται να απασχολεί και ακόμα λιγότερο να τρομάζει τους Τουρκοκύπριους, για τους οποίους καθαρή και αναντίλεκτη είναι η Τουρκική στρατιωτική υπεροχή έναντι της Ελλάδας. Εκείνο όμως που δεν παραλείπει να κάμνει η εθνικιστική Τουρκοκυπριακή ηγεσία, είναι να ενισχύει την καχυποψία ανάμεσα στους Τουρκοκυπρίους και φυσικά και την ανασφάλεια, υποβάλλοντας ότι "αν τους περάσει οι Ελληνοκύπριοι θα ενώσουν την Κύπρο με την Ελλάδα".. Ακόμα με κάποια παράξενη λογική, να προσπαθούν να περάσουν το μήνυμα ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι ισοδύναμη με Ένωση με την Ελλάδα.

Όλα αυτά επιτείνουν το συναίσθημα ανασφάλειας ανάμεσά τους με αποτέλεσμα στην πλειοψηφία τους οι Τουρκοκύπριοι να αναζητούν την ασφάλεια στην παρουσία των Τουρκικών στρατευμάτων στην Κύπρο, τις εγγυήσεις της Τουρκίας με δικαίωμα μονομερούς επέμβασης, την κατά το δυνατόν συγκέντρωση των εξουσιών στα ομόσπονδα κρατίδια, παρά στην Κεντρική Κυβέρνηση, καθώς και το φυσικό διαχωρισμό, τουλάχιστον για κάποιο διάστημα.

Διαφορετικά, όπως ήδη αναφέρθηκε, τίθεται το θέμα ασφάλειας για τους Ελληνοκύπριους, όπου η ανασφάλεια έχει σχεδόν αποκλειστικά τις ρίζες της στη στρατιωτική δύναμη της Τουρκίας. Ακόμα τις επεκτατικές της βλέψεις, όπως φαίνονται ή αντικατοπτρίζονται στην πολιτική που έχει υιοθετήσει έναντι της Ελλάδας. Και λέμε εδώ όπως φαίνονται, γιατί είναι η άποψή μας ότι η ευρύτερη τουρκική εξωτερική πολιτική, έχει βασικά σαν στόχο την αποτροπή της Ελλάδας από του να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στο Αιγαίο στα δώδεκα μίλια, κάτι που δε φαίνεται να συνάδει με τα ευρύτερα στρατιωτικά και οικονομικά συμφέροντα της Τουρκίας.

Μ' αυτό το σκεπτικό, δεν είναι παράδοξο - αν και χωρίς, κατά την άποψή μας ουσιαστικό περιεχόμενο και αντίκρουσμα - που ο Ελληνοκύπριος - για την ώρα τουλάχιστον - ταυτίζει την ασφάλεια του με εκείνη της Ελλάδας. Σε προοπτική ωστόσο, συνειδητοποιώντας ίσως κατά βάθος ότι η Ελλάδα δε μπορεί να αποτελεί το αντίπαλο δέος για την Τουρκία, αναζητεί την ασφάλεια του σε διεθνείς εγγυήσεις με ταυτόχρονη αναίρεση ή αποδυνάμωση των Τουρκικών εγγυήσεων. Ακόμα την απομάκρυνση των Τουρκικών στρατευμάτων καθώς επίσης και κάποιο πατρωνάρισμα από το Συμβούλιο Ασφαλείας, την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Αμερική. Άλλωστε η Ελληνοκυπριακή Δεξιά, δεν έχει αποκρύψει κάποιες τάσεις για σύνδεση με το ΝΑΤΟ.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια και παραμέτρους συζητείται το πρόβλημα και αναζητούνται οι λύσεις του θέματος "ασφάλεια", για τις δυο κοινότητες. Όπως είναι φανερό δεν υπάρχει σύγκλιση στις επιδιώξεις των δυο κοινοτήτων, αφού διαφορετικές είναι οι αιτίες που προκαλούν την ανασφάλεια.

Χωρίς να θέλουμε να υπεραπλουστεύσουμε τα πράγματα, παραγνωρίζοντας τα διεθνή συμφέροντα στην περιοχή, είτε της ίδιας της Τουρκίας τα συμφέροντα, δε μπορούμε να αποφύγουμε να παρατηρήσουμε ότι, όσον αφορά τους Τουρκοκύπριους, οι λόγοι που προκαλούν την ανασφάλεια θα πρέπει εν πολλοίς να

αναζητηθούν στην πολιτική που ακολούθησε στο παρελθόν η Ελληνοκυπριακή πλευρά, που διαμόρφωσε τα σημερινά επίπεδα καχυποψίας και τροφοδοτεί απαιτήσεις, που σε προοπτική αντιστρατεύονται όχι μόνο τα συμφέροντα της Ελληνοκυπριακής κοινότητας αλλά τα κυριαρχικά δικαιώματα της ίδιας της Κύπρου.

Αν έτσι έχουν τα πράγματα, είναι η γνώμη μας ότι, χωρίς τούτο να αποτελεί πανάκεια, η άρση ή μείωση της καχυποψίας μέσω της επαναπροσέγγισης, θα μπορούσε στο άμεσο μέλλον να συνεισφέρει στο να μειωθεί το αίσθημα ανασφάλειας ανάμεσα στους Τουρκοκυπρίους και η συζητούμενη και ενδεχόμενη παρουσία των οποιωνδήποτε ξένων στρατευμάτων στην Κύπρο - που επιβάλλουν λόγοι ασφάλειας - να συρρικνωθεί και γίνει βραχύτερη, δίνοντας έτσι πληρέστερη την αίσθηση κυριαρχίας των Κυπρίων στην ίδια τους τη χώρα. Όμως, όπως είναι αντιληπτό, εύκολα μπορεί να χαλάσει κανείς ένα τοίχο ενώ για να τον κτίσει χρειάζεται πολύ περισσότερος χρόνος ... Ακόμα, ότι δε μιλούμε εδώ μόνο για την ανάγκη άρσης της καχυποψίας ανάμεσα στις δυο κοινότητες αλλά και τα στρατιωτικά συμφέροντα της Τουρκίας, που είναι ανοσοποιημένα στις οποιεσδήποτε προσπάθειες επαναπροσέγγισης ...

Εν πάση περιπτώσει, η καχυποψία υπάρχει και θα έπρεπε το Κράτος να δρομολογήσει εκείνες τις διαδικασίες, που θα αρχίσουν να διαβρώνουν τη καχυποψία και τα αισθήματα ανασφάλειας των Τουρκοκυπρίων. Όσον αφορά την Ελληνοκυπριακή πλευρά, σίγουρα ούτε τη σημασία της Τουρκίας vis-a-vis της Αμερικής μπορούμε οι Κύπριοι να αναιρέσουμε, ούτε τη στρατιωτική της δύναμη να αποδυναμώσουμε. Ωστόσο η βελτίωση των σχέσεων των δυο κοινοτήτων και ο εξανθρωπισμός των εκατέρωθεν στερεοτύπων, δε μπορεί παρά να μετασχηματίσει την ανάγκη για ασφάλεια, σε παραμέτρους που λιγότερο θα επηρεάσουν την κυριαρχία του μελλοντικού Ομόσπονδου Κράτους. Βέβαια, αφού το κλειδί στην όλη υπόθεση είναι η Τουρκία, ακόμα περισσότερο θα μπορούσε να επηρεάσει η οποιαδήποτε επαναπροσέγγιση και βελτίωση των σχέσεων ανάμεσα στην ίδια την Τουρκία και την Ελλάδα. Επισημαίνεται ότι το πρώτο είναι εν πολλοίς στα δικά μας χέρια, ενώ το δεύτερο όχι.

ΝΕΟΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

17/09/97